

Ca' Foscari
University
of Venice

Ca' Foscari University of Venice

International scientific and practical conference

**ISSUES OF MODERN PHILOLOGY
IN THE CONTEXT OF THE INTERACTION
OF LANGUAGES AND CULTURES**

December 27–28, 2019

*LITERATURE
THEORY OF LITERATURE
COMPARATIVE AND TYPOLOGICAL LINGUISTICS
INTERCULTURAL COMMUNICATION
MODERN TRENDS IN TEACHING METHODS
OF FOREIGN LANGUAGES*

Venice, Italy

2019

International scientific and practical conference «Issues of modern philology in the context of the interaction of languages and cultures» : conference proceedings, December 27–28, 2019. Venice : Izdevniecība «Baltija Publishing», 2019. 212 pages.

HEAD OF ORGANISING COMMITTEE

Michele Bugliesi, Professor, Rector of Ca' Foscari University of Venice.

Each author is responsible for content and formation of his/her materials.

The reference is mandatory in case of republishing or citation.

CONTENTS

LITERATURE

«Малюнки доли» Ігоря Забудського: жанрові «знаки» циклізації Біляцька В. П.	8
Архітектурний сакрамент локального простору міста у творах Т. Шевченка Боклах Д. Ю.	12
Візуалізація образу Нью-Йорка в романі Ф. С. Фіцджеральда «Великий Гетсбі»: своєрідність відтворення урбаністичного простору Боклах Д. Ю.	16
Phenomenon of otherness in gender competition in Angela Carter's novel «Heroes and Villains» Vietrova M. V.	20
Романтизм як літературно-художній напрям в європейській літературі на межі XVIII – XIX століть Горюнова М. М., Стогній І. В.	25
A new type of female image in Nizami's «Leyli and Majnun» Guliyeva L. I.	28
Основні проблеми вивчення «пікто-поезії» Поля Елюара Івлєва Ю. О.	31
Образ українського народу у творчому доробку І. Котляревського Йовенко Л. І., Терешко І. Г.	34
Пригодницьке фентезі як різновид літературного жанру (на матеріалі роману Н. Девятко «Скарби приарних островів. Карта і компас» Каїзер І. Ю.	38
Особливості лексики збірки «Легенди старокиївські» Наталени Королевої Ковальчук Ю. А.	41
Комунікативна стратегія мовчання в драматургії Лесі Українки Кочерга С. О.	45
Феномен поетичного травелогу та його становлення в літературі Марчук С. М.	48

3. Бретон А. Кризис объекта. URL: <http://www.guelman.ru/maksimka/n5/breton.htm> (дата звернення: 01.12.2019)
4. Мирошникова Е. В. Между сном и явью: сюрреалистические идеи в книжной графике Валентины Гросс-Гюго. *Индивидуальные художественные миры*. 2019. Вип. 2. С. 194-209.
5. Eluard Paul. Donner – voir. Paris, 2001. 224 p.
6. Paul Eluard. Oeuvres complètes. Paris: Gallimard, 1968. Т. I-II. 1663 p.

ОБРАЗ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ У ТВОРЧОМУ ДОРОБКУ І. КОТЛЯРЕВСЬКОГО

Йовенко Л. І.

*доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри української літератури, українознавства
та методик їх навчання
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

Терешко І. Г.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри української літератури, українознавства
та методик їх навчання
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
м. Умань, Україна*

Добротворчі традиційні ідеали українського народу, що зберегли ментальність нації, її дух, національне розуміння прекрасного і потворного, сміхова культура втілилися в бурлескно-травестійній поемі «Енеїда» І. Котляревського. У підтекстових рядках твору віддзеркалюються історичні події, що відбувалися в Україні після знищення Запорозької Січі та ліквідації козацької автономії у 80-х роках XVIII ст., а сама поема – яскраво виписана картина історії українського козацтва, реалій побутового життя українського народу [5, с. 51].

«На витопаному пустирі нашої історії – раптом сміх Котляревського», – зауважує Є. Сверстюк [4, с. 50], що став своєрідним викликом, протестом України проти винищення всупереч російським «реформам» та «исправленням» українського народу: «Наші поразки шоразу здавалися остаточними – нас вирубували на пні, забуваючи в кривавому п'яному газарді, що в глибинах недосяжне коріння, а в

нашій землі проростає кинуте в бою зерно» [4, с. 50]. Згідно з думкою літературознавця, закон незнищенності духовної енергії вміщує силу, що «вулканила Україну століттями, сходила кров'ю, укривала могилами, а потім знову вставала, налітала вихором і зносила тимчасові палаци нових панів та перекривала припишкі чужі голоси українською піснею» [4, с. 53]. Усе це відображено в козацьких літописах Величка, Граб'янки, Самовидця, в «Історії Русів», у творах С. Гребінки, М. Костомарова, П. Куліша, Т. Шевченка.

«Енеїда» І. Котляревського – це складний історико-літературний твір, правдива національна поема, у якій засобами дотепного, веселого слова, що поєднувалося з почуттям людської гідності, було віддзеркалено позитивні риси та вади українського суспільства XVIII ст. «Енеїда» встановила одне з найхарактерніших джерел української літератури – неоднозначний гумор, що виявився у сатиричному осмисленні та став засобом духовної боротьби з поневолювачами українського народу.

Художній світ «Енеїди» пов'язаний не стільки із сатиричною традицією попередників І. Котляревського, скільки з найархаїчнішими пластами народної культури, що спричинило виникнення гуманістичної концепції людини. Гуманістичні ідеї «Енеїди», героїзм Енея, мужність, солідарність, патріотизм козаків беруть свої витoki з історичних традицій українського народу та оспівують моральну велич людини.

І. Котляревський вдається до ретроспективи – вільне виявлення духу українського народу в часи кріпаччини стало майже не можливим, однак душа народна продовжувала жити в героїчному епосі, піснях кріпаків тощо. Митець залучив до класичної літератури героїв відомих народних казок, дум, історичних пісень, бурлескно-пародійних творів та інтермедій.

В основі сюжету поеми – висвітлення мандрівки та подвигу славного парубка Енея та й усього героїчного козацького війська. Характеризуючи героїв поеми, О. Білецький писав: «Це люди винятково здорової і могутньої плоти, ненаситні їдці, нестримні у вживанні горілки. У них здоровенні кулаки, червоно-сині щокви, страшні, здатні перегризти й перемолоти будь-яку кістку зуби, незвичайні за здатністю вмістити будь-яку їжу животи. Це люди неймовірної сили, з залізними м'язами, громовими голосами. Коли вони вступають в бій, – а в бій вони йдуть дуже охоче, – тільки й чути хрускіт вибиваних зубів, тріск розколюваних черепів, крик і лайку, невичерпну в каскадах своїх комбінацій. Цей людський світ – апофеоз

тілесності, надзвичайної витривалості, здоров'я, що вихлюпується через край, повнокров'я. Це пройдисвіти, розбишаки, волоцюги – і в той же час лицарі, герої, титани... Спробуйте позмагатися з таким народом... Тим, хто мав сумнів у існуванні українського («малоросійського») народу, Котляревський показав його як незвичайну своєю могутністю стихію» [1, с. 117 – 119].

Аналіз історичних джерел, спогадів іноземних мандрівників засвідчив, що козаки не тільки не зловживали оковитої, а навпаки, суворо карали за таке. За пияцтво під час військового походу очікувала смерть. Навіть у мирний час козака, який зловживав горілкою, чекало прилюдне шмагання нагаями. Т. Каляндрок переконливо доводить, що досить часто козаки самі розповсюджували чутки про власне пияцтво. Під час воєнних походів їм це було навіть вигідно. Підтвердження цьому знаходимо у літописі Самійла Величка, який детально описує події різдвяної ночі 1675 р., коли 15 000 відбірних турецьких яничарів спробували знищити табір, розраховуючи саме на пиятику козаків [3].

Уже в третій частині герої поеми – сильні, відважні, витривалі, – з презирством ставляться до фізичного болю, поважають старших, високо цінують військові знання та освіту. У наукових джерелах засвідчено, що козаки завжди вивчали мову народу, проти якого ішли воювати або на боці якого виступали як наймані війська. Згадку про це знаходимо в поемі І. Котляревського.

Українські лицарі не потребували матеріальних благ, а волю любили понад усе, не уявляли без неї власного життя. Козаки надзвичайно цінували козацьку славу, обирали смерть, а не рабство. У творі І. Котляревського вони презентовані під дивними іменами, але портретні характеристики дають змогу з легкістю впізнати українських козаків-запорожців, для яких найвищою цінністю є Батьківщина, рідна земля, українські люди.

Патріотизм І. Котляревського проявляється в ідеалізації доби Гетьманщини, гордості за героїчні сторінки історії України, освітування славних лицарів (Сагайдачного, Залізняка, Запорозької Січі). Троянські козаки персоніфікують богатирське величчя духу українського народу, його незнищенність, вірність обов'язку, шляхетність душі, працьовитість, чесність тощо.

Виписуючи образ Енея, автор, знавець народних традицій, разом зі своїм героєм проходить усі етапи становлення ідеального воїна-ватажка. Уперше зустрічаємося з Енеєм на початку твору, де він «парубок моторний і хлопець хоть куди козак» [2, с. 7], «на аркані жеребець», «псяюха», «Каїн» [2, с. 16 – 18].

Поєма закінчується перемогою українського лицаря над Турном, що свідчить про віру митця у воскресіння української держави. Сучасні літературознавчі дослідження дають змогу зрозуміти образи «Енеїди» І. Котляревського: Еней – узагальнений тип козацького ватажка; троянці – українські козаки; Троя – це Україна Гетьманської доби, яка розкривається у трьох іпостасях (дійсний стан українських земель, нова Козацька держава, Біле місто або майбутня потужна, сильна Україна) [5, с. 669].

Таким чином, твори І. Котляревського започаткували нову українську літературу, яка в різних формах захищала й утверджувала добродієний національний характер українців. Концепція особистості І. Котляревського вміщує богатирську велич духу українського народу, його вірність вірі, обов'язку, шляхетність душі, а також найкращі риси національного характеру – працьовитість, чесність, сміливість, доброту, гостинність, допитливість, щедрість тощо. Виписуючи образ Енея, автор – знавець народних традицій, разом зі своїм героєм проходить усі етапи становлення ідеального воїна-ватажка.

Література:

1. Білецький О. І. Зібрання праць: в 5 т. Київ: Наукова думка, 1965. Т. 2: Українська література XIX – початку XX століття / за ред. М. К. Гудзій. 672 с.
2. Котляревський І. П. Вибране. Енеїда. Наталка Полтавка: поєма, п'єса. Київ: Веселка, 1981. 236 с.
3. Лїтопись событїи въ Югозападной Россїи въ XVII-мъ вѣкѣ. Составиль Самоиль Величко, бывшїи канцеляристъ канцелярїи войска запорожскаго: [в 4 т.]. Київ: Въ Лито-Типографическомъ Заведенїи Іосифа Вальнера, 1848. Т. 1. 454 с.
4. Сверстюк Є. Світлі голоси життя. Київ: ТОВ «Видавництво «Кліо», 2014. 768 с.
5. Шевчук В. Муза Роксоланська: Українська література XVI–XVIII століть: у 2 кн. Київ: Либідь, 2005. Кн. 2: Розвинене бароко. Пізнє бароко. 728 с.